

บทที่ 1

บทนำ

ความเ็นมาและความสำคัญของปัญหา

การนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการนำเกษตรกรเข้าร่วม โครงการพัฒนาการเกษตรและชนบทและปัจจัยนี้ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรด้านงานส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่องอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศงานเป็นรายบุคคล การให้กำลังใจช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาในระหว่างการทำงาน ล้วนแล้วแต่เป็นแนวทางสำคัญของการนิเทศงาน (Maunder 1973) ในด้านการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพนั้นยังต้องใช้การนิเทศงานเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติงานจริงอย่างไร มีเรื่องใดบ้างที่ควรแก้ไขเพื่อให้ปฏิบัติงานนั้น ๆ ได้รับความราบรื่น และนำไปประยุกต์การปฏิบัติงานต่อไป (อดิศักดิ์, 2527) การนิเทศงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบส่งเสริมการเกษตร ซึ่งกำหนดให้มีการนิเทศงานทุกระดับตั้งแต่ระดับตำบลจนถึงระดับกรม โดยเห็นถึงความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดจนเป็นกระบวนการที่เน้นในเรื่องการวัดความก้าวหน้าของงาน การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2531)

การนิเทศงานส่งเสริมการเกษตรได้เริ่มขึ้นในปี 2520 ตามโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร โดยถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินงาน โครงการนี้ในระยะแรก ๆ ได้มีการนิเทศงานทุกระดับเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก้ไขข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดและอำเภอออกนิเทศงานในสนามสัปดาห์ละ 3 วัน โดยมีเป้าหมายการปฏิบัติดังนี้คือ เพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ได้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดในการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือแก้ไขข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานได้ทันที่ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในสนาม เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับทราบปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรด้วยการไปสัมผัสด้วย

ตนเอง และเพื่อให้ทราบลักษณะท้องที่เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาการเกษตรให้
 ถูกต้องกับความต้องการของเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2523) เมื่อได้ดำเนินไป
 ระยะหนึ่งแล้วพบว่ามีปัญหาอุปสรรค ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้กำหนดแนวทางการ
 ปรับปรุงการนิเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการนิเทศตามระบบส่งเสริมการเกษตรอย่าง
 สม่ำเสมอและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ให้มีการกำหนดรูปแบบการนิเทศให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่ง
 ขึ้นตามการกำหนดของกรม โดยให้มีการรณรงค์เริ่มเป็นปีแห่งการเริ่มต้นปฏิบัติงานอย่างมี
 ประสิทธิภาพ (Action-year) ให้มีการประมวลรายงานการนิเทศในทุกระดับได้ทันที่
 และให้มีการใช้ประโยชน์จากผลการนิเทศมากยิ่งขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร 2526)

จะเห็นได้ว่ากรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญในการนิเทศงานโดยถือ
 ว่าเป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ อันจำเป็นจะขาด
 เสียมิได้และยังเห็นปัจจัยสำคัญในการธำรงรักษาคุณภาพของงาน ดังนั้นควรจะมีการปรับ
 ปรุงและพัฒนาวิธีการไปเรื่อย ๆ ให้เหมาะสม แนวทางหนึ่งในการปรับปรุงนอกเหนือจาก
 ผู้นิเทศและระบบการนิเทศที่เหมาะสมแล้ว ควรจะได้มีการศึกษาความคิดเห็นของผู้รับการ
 นิเทศที่มีต่อผู้นิเทศ เพื่อนำมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรตำบลที่มีต่อระบบการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรตำบลที่มีต่อเจ้าหน้าที่บริหารงานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับทัศนคติ
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร

เกษตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงทัศนคติของเกษตรกรตำบล ต่อการนิเทศงานระดับอำเภอของสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันตก
2. เป็นข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่บริหารงาน และนิเทศงานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ เพื่อนำไปปรับปรุงการนิเทศต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. เพศของเกษตรกรตำบลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร
2. ระยะเวลาในการทำงานของเกษตรกรตำบลในอำเภอที่รับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อการนิเทศงาน
3. ลักษณะของพื้นที่ที่รับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร
4. ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร
5. ปริมาณงานมีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่องทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในเขตจังหวัดภาคตะวันตก รวม 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์ และนครปฐม

2. ประชากรที่ทำการศึกษาคือ เกษตรตำบลในภาคตะวันตกตามการแบ่งส่วนราชการของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปให้เกษตรกรตำบลนั้นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง ขณะที่มีการฝึกอบรมประชุมรายปักษ์

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตัวแปรอิสระมีดังนี้

1.1 เพศ

1.2 ระยะเวลาในการทำงาน

1.3 ปริมาณงาน

1.4 ชนิดของพื้นที่รับผิดชอบ

1.5 ระดับการศึกษา

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือทัศนคติของเกษตรกรตำบล

ต่อการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร

นิยามศัพท์

"เจ้าหน้าที่บริหารงานส่งเสริมเกษตรระดับอำเภอ" หมายถึง เกษตรอำเภอ และ/หรือผู้ช่วยเกษตรอำเภอ ซึ่งเป็นข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่หัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอหรือกิ่งอำเภอในภาคตะวันตก และ/หรือผู้ช่วยหัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ซึ่งทำหน้าที่เฝ้าระวังส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ

"เกษตรตำบล" หมายถึง ข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับตำบล

"ทัศนคติ" หมายถึง การรับรู้ การเข้าใจ รวมทั้งการตระหนักและการใช้ดุลยพินิจ อารมณ์ ความรู้สึก รวมทั้งพฤติกรรม ทำหน้าที่แสดงออก บ่งถึงสภาพจิตใจที่มีต่อการปฏิบัติงาน

"ภาคตะวันตก" หมายถึง ภาคตามการแบ่งส่วนราชการของกรมส่งเสริมการเกษตรรอบพื้นที่ 8 จังหวัด คือ ราชบุรี, สุพรรณบุรี, กาญจนบุรี, นครปฐม, เพชรบุรี, สมุทรสงคราม, สมุทรสาคร, ประจวบคีรีขันธ์

"อายุ" หมายถึง อายุเต็มของเกษตรตำบลในปีที่ทำการศึกษาวิจัย

"ระยะเวลาในการทำงาน" หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรตำบลปฏิบัติราชการ คิดตามจำนวนปีที่ปฏิบัติงานทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล

"ปริมาณงาน" หมายถึง งานที่รับมอบหมายให้ทำเป็นประจำและงานในโครงการที่รับผิดชอบ

"ลักษณะของพื้นที่รับผิดชอบ" หมายถึง ขนาดของตำบลและระบบชลประทานของตำบลที่อยู่ในเขตชลประทาน แบ่งออกเป็น 4 ขนาด ได้แก่

- 1) เขตตำบลขนาดใหญ่ (จำนวน 10 หมู่บ้านขึ้นไป) และอยู่ในเขตชลประทาน
- 2) เขตตำบลขนาดใหญ่ (จำนวน 10 หมู่บ้านขึ้นไป) และไม่อยู่ในเขตชลประทาน
- 3) เขตตำบลขนาดเล็ก (จำนวนน้อยกว่า 10 หมู่บ้าน) และอยู่ในเขต

ชลประทาน

4) เขตตำบลขนาดเล็ก (จำนวนน้อยกว่า 10 หมู่บ้าน) และไม่อยู่ในเขต
ชลประทาน

"การนิเทศงาน" หมายถึง กระบวนการที่เจ้าหน้าที่บริหารงานส่งเสริมการ
เกษตรระดับอำเภอออกไปติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือและแก้ไขข้อขัดข้องของการปฏิบัติ
งานของเกษตรตำบลตามหลักฐานที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้

"ระบบการนิเทศงาน" หมายถึง รูปแบบเค้าโครงการจัดระบบและการดำ
เนินงานนิเทศระดับจังหวัดและอำเภอตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดขึ้นว่าใครเป็น
ผู้นิเทศ ใครเป็นผู้รับการนิเทศ และจะนิเทศเมื่อใด ในเรื่องใด รวมทั้งการกำหนด
รายงานไว้ด้วย

"ระดับทัศนคติ" หมายถึง ผลรวมของกระบวนการที่ก่อให้เกิดสภาพการจิตใจ
อารมณ์ การยอมรับ และรวมถึงปัญญาการหยั่งรู้ มีทิศทาง (Direction) มีน้ำหนัก
(Valency) มีความพร้อมหรือโน้มเอียงที่จะลงมือปฏิบัติ (Tendency) ซึ่งกระบวนการ
เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งแห่งประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้ในกิจกรรมของกลุ่ม
ซึ่งวัดโดยระบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม และวัดด้วยระบบการได้คะแนน
(Scoring System) ของเกษตรตำบล เช่น ได้รวมความเห็น "เห็นด้วย" หรือ "ไม่เห็น
ด้วย" ต่อข้อความที่เกี่ยวกับระดับทัศนคติ (พงค์ศักดิ์ 2532)